

اسامی ۷۲ تن از شهدای دشت کربلا (این اسامی طبق حروف الفبا نوشته شده است)

۱ - ابا عبدالله حسین (ع)	۱۹ - حجاج بن مسروق جعفی	۳۷ - عباس بن علی (ع)	۵۵ - عون بن جعفر
۲ - ابراهیم بن حصین ازدی	۲۰ - حر بن یزید ریاحی	۳۸ - عبدالرحمن بن عبدالله ارحبی	۵۶ - عون بن عبدالله بن جعفر
۳ - ابوبکر حسن بن علی	۲۱ - حلاس بن عمر راسبی	۳۹ - عبدالرحمن بن عبد ربه انصاری خزرجی	۵۷ - عون بن علی بن ابی طالب (ع)
۴ - ابو ثمامه صائدی	۲۲ - حنظله بن اسعد شبامی	۴۰ - عبدالرحمن بن عروه غفاری	۵۸ - قاسط بن زهیر تغلبی
۵ - ابو عمرو نهشلی (خنعمی)	۲۳ - زاهر، مولی عمرو بن حمق	۴۱ - عبدالله بن عروه غفاری	۵۹ - قاسم بن حسن (ع)
۶ - اسلم ترکی	۲۴ - زهیر بن قین بجلی	۴۲ - عبدالرحمن بن عقیل بن ابی طالب	۶۰ - مالک بن عبدالله جابری
۷ - امه بن سعد طائی	۲۵ - سالم بن عمرو	۴۳ - عبدالله بن حسن بن علی (ع)	۶۱ - مجمع بن عبدالله عائذی
۸ - انس بن حارث کاهلی	۲۶ - سعید بن عبدالله حنفی	۴۴ - عبدالله (اصغر) بن عقیل بن ابی طالب	۶۲ - محمد بن عبدالله بن جعفر
۹ - بریر بن خضیر همدانی	۲۷ - سلمان بن مضارب بجلی	۴۵ - عبدالله (اکبر) بن عقیل بن ابی طالب	۶۳ - مسعود بن حجاج
۱۰ - جابر بن حارث سلمانی	۲۸ - سوار بن منعم	۴۶ - عبدالله بن علی بن ابی طالب (ع)	۶۴ - مسلم بن عوسجه اسدی
۱۱ - جابر بن حجاج تیمی	۲۹ - سوید بن عمرو خنعمی	۴۷ - عبدالله بن عمیر کلبی	۶۵ - مسلم بن کنیر ازدی
۱۲ - جبله بن علی شبانی	۳۰ - سیف بن حارث بن سریع جابری	۴۸ - عبدالله بن مسلم بن عقیل	۶۶ - منجح، مولی الحسین (ع)
۱۳ - جعفر بن عقیل بن ابی طالب	۳۱ - سیف بن مالک عبدی	۴۹ - عثمان بن علی بن ابی طالب (ع)	۶۷ - نافع بن هلال
۱۴ - جعفر بن علی بن ابی طالب	۳۲ - شوذب، مولی شکر	۵۰ - علی اصغر (ع)	۶۸ - نعیم بن عجلان انصاری
۱۵ - جناده بن کعب انصاری	۳۳ - ضرغامه بن مالک	۵۱ - علی اکبر (ع)	۶۹ - وهب بن عبدالله کلبی
۱۶ - جندب بن حجیر خولانی	۳۴ - عابس بن ابی شیب ساکری	۵۲ - عمار بن حسان طائی	۷۰ - هفهاف بن منهد راسبی
۱۷ - جون بن حوی	۳۵ - عامر بن حسان بن شریح طائی	۵۳ - عمرو بن جناده انصاری	۷۱ - یزید بن ثبیط (ثبیت) عبدی
۱۸ - حبیب بن مظاهر	۳۶ - عامر بن مسلم عبدی	۵۴ - عمرو بن قرظه انصاری	۷۲ - یزید بن مغفل جعفی

برای رفتن به اطلاعات هر یک از شهدا نام مبارک شان را لمس کنید و برای بازگشت به فهرست مجدداً نام مبارک شهید را لمس نمایید.

۱ - ابا عبدالله (ابو شهدا - حسین بن علی (ع)) :

کنیه ابا عبدالله را رسول خدا (ص) از هنگام ولادت بر حضرت امام حسین نهادند. امام حسین (ع) در سوم شعبان سال چهارم هجری در مدینه به دنیا آمد. رسول خدا (ص) نام این فرزند زهرا (ع) را حسین نهاد. وی مورد علاقه شدید پیامبر (ص) بود و آن حضرت درباره او می فرماید: حسین منی و انا من حسین... وی در آغوش پیامبر بزرگ شد. هنگام رحلت رسول خدا، شش ساله بود. در دوران پدرش علی بن ابی طالب (ع) نیز از موقعیت بالایی برخوردار بود، علم، بخشش، بزرگواری، فصاحت، تواضع، دستگیری از بینوایان، عفو، حلم و ... از صفات برجسته این حجت الهی بود. پس از شهادت پدرش امامت به امام حسن بن علی (ع) رسید همچون سربازی مطیع رهبر و مولای خویش و همراه برادر بود. پس از انعقاد پیمان صلح میان امام مجتبی (ع) و معاویه، با برادرش و بقیه اهل بیت (ع) به مدینه آمدند. با شهادت امام حسن مجتبی (ع) در سال ۴۹ یا ۵۰ هجری بار امامت به دوش سیدالشهدا قرار گرفت. با مرگ معاویه در سال ۶۰ هجری یزید به والی مدینه نوشت که از امام حسین (ع) بیعت بگیرد. اما سیدالشهدا که فساد یزید و بی لیاقتی او را می دانست، از بیعت امتناع کرد و برای نجات اسلام از سلطه یزید که به زوال و محو دین می انجامید، راه مبارزه را پیش گرفت. از مدینه به مکه هجرت کرد و در پی نامه نگاری های کوفیان و شیعیان عراق با آن حضرت و دعوت برای آمدن به کوفه، آن امام ابتدا مسلم بن عقیل را فرستاد و نامه هایی برای شیعیان کوفه و بصره نوشت و با درسافت پاسخ کوفیان در بیعت شان با مسلم بن عقیل، در روز هشتم ذیحجه سال ۶۰ هجری از مکه به سوی عراق، حرکت کرد. پیمان شکنی کوفیان و شهادت مسلم بن عقیل اوضاع عراق نامطلوب ساخت و سیدالشهدا که همراه خانواده، فرزندان و یاران به سوی کوفه می رفت، پیش از رسیدن به کوفه در سرزمین کربلا در محاصره سپاه کوفه قرار گرفت. تسلیم نیرو های یزیدی نشد و سرانجام در روز عاشورا در آن سرزمین مظلومانه و تشنه کام، همراه فرزندان و اصحابش به شهادت رسید. از آن پس، کربلا کانون الهام و عاشورا سرچشمه قیام و آزادگی شد و کشته شدن وی، سبب زنده شدن اسلام و بیدار شدن وجدان های خفته گردید.

۲- ابراهیم بن حصین از دی :

از شهدای کربلا و اصحاب دلاور امام حسین (ع) بود؛ از جمله کسانی که سیدالشهدا (ع) در لحظات تنهایی، نام برخی از یاران را می برده و صدا می زده است: "و یا ابراهیم بن الحصین ...". وی بعد از ظهر عاشورا در کنار امام حسین (ع) به شهادت رسید.

۳- ابوبکر حسن بن علی :

از شهدای کربلا، فرزند امام حسن مجتبی (ع). مادر او ام ولد بود. از مدینه همراه عمویش امام حسین (ع) به کربلا آمد و روز عاشورا پس از شهادت قاسم بن حسن، خدمت سیدالشهدا آمد و اجازه میدان طلبید و به میدان رفت و پس از نبردی دلاورانه به شهادت رسید.

۴- ابو ثمامه صائدی :

از یاران سیدالشهدا و شهید نماز، که روز عاشورا به فیض شهادت رسید. وی از چهره های سرشناس شیعه در کوفه و مردی آگاه و شجاع و اسلحه شناس بود. مسلم بن عقیل در ایام بیعت گرفتن از مردم برای نهضت حسینی، او را مسئول دریافت اموال و خرید اسلحه قرار داده بود. نامش عمر بن عبدالله بود. پیش از شروع درگیری های کربلا خود را از کوفه به کربلا رساند و به امام پیوست. روز عاشورا، که یاران امام به تدریج شهید می شدند و از تعدادشان کاسته می شد و این کاهش محسوس بود ابو ثمامه هنگام ظهر خدمت امام آمد و گفت جانم به فدای تو! چنین می بینم که دشمنان به تو نزدیک شده اند. به خدا قسم تو کشته نخواهی شد مگر اینکه من پیش از تو کشته شوم دوست دارم این خدای خود را در حالی ملاقات کنم که این نماز که وقتش نزدیک است بخوانم. امام نگاهی به بالا افکند و فرمود: نماز را به یاد آوردی، خدا تو را از نمازگزاران ذاکر قرار دهد. آری، اینک اول وقت نماز است. مهلتی از سپاه دشمن خواستند. آنگاه ابو ثمامه و جمعی دیگر، با امام حسین (ع) نماز جماعت خواندند. وی جزء آخرین سه نفری بود که از یاران امام تا عصر عاشورا زنده مانده بودند. برخی گفته اند که در اثر جراحت های بسیار بر زمین افتاد، خویشتنش او را به دوش کشیده و از میدان به در بردند و مدت ها بعد از دنیا رفت.

۵- ابو عمرو نهشلی (خنعمی) :

از شهدای کربلاست که به قولی در حمله اول و به قولی در نبرد تن به تن شهید شد. از شخصیت های کوفه و مردی متعهد و شب زنده دار بود.

۶- اسلم ترکی :

یکی از شهدای کربلا. وی غلام سیدالشهدا و ترک زبان بود، تیرانداز و کماندار و قاری قرآن و آشنا به عربی بود. وی دلاورانه جنگید و بر زمین افتاد. امام به بالین او آمد و گریست و چهره بر چهره او نهاد. اسلم چشم گشود و امام حسین (ع) را بر بالین خود دید، تبسمی کرد و جان داد.

۷- امیه بن سعد طائی :

از شهدای کربلا به شمار آمده که خود را در کربلا به امام حسین (ع) رساند و روز عاشورا، به نقلی در حمله اول شهید شد.

۸- انس بن حارث کاهلی :

از شهدای کربلاست. وی از اصحاب رسول خدا (ص)، از طائفه بنی کاهل از بنی اسد بود. پیرمردی سالخورده، از شیعیان کوفه بود که موقعیتی والا داشت. شبانه خود را به کربلا رساند و روز عاشورا در رکاب امام حسین (ع) به شهادت رسید.

۹- بریر بن خضیر همدانی :

از شهدای کربلاست. از اصحاب وفادار امام حسین (ع) و از انسان های شایسته و پرهیزگار که زاهد، قاری قرآن و معلم قرآن و از شجاعان بزرگوار کوفه، از قبیله همدان بود. وی در سال ۶۰ هجری از کوفه به مکه رفت و به امام حسین (ع) پیوست و همراه او به کوفه آمد. شب عاشورا نیز از کسانی بود که برخاست و در حمایت و جانبازی برای امام، سخنانی ایراد کرد. روز عاشورا به میدان رفت و خطاب به سپاه عمر سعد خطابه ای ایراد کرد و به تکویش آنان پرداخت. بریر، پس از حر به میدان رفت و جنگید تا شهید شد.

۱۰- جابر بن حارث سلمانی :

از شهدای کربلاست. وی از شخصیت های شیعه در کوفه بود. در نهضت مسلم بن عقیل هم شرکت داشت و پس از شکست آن، همراه گروهی به سوی حسین حرکت کردند و پیش از رسیدن آن حضرت به کربلا، به او پیوستند.

۱۱- جابر بن حجاج تیمی :

از شهدای عاشورا در حمله نخست است. وی از سوارکاران شجاع کوفه بود که در کربلا از سپاه عمر سعد به سپاه حسین (ع) پیوست. در نهضت مسلم بن عقیل نیز از بیعت کنندگان با وی بود.

۱۲- جبلة بن علی شیبانی :

از شجاعان کوفه که در کربلا در حمله اول روز عاشورا به شهادت رسید. وی در صفین، در رکاب امیرالمومنین (ع) حضور داشت و در قیام مسلم بن عقیل در کوفه همراه او بود. پس از شهادت مسلم نزد قبیله خود رفت و پنهان شد و آنگاه که امام حسین (ع) به کربلا آمد خود را به آن حضرت رساند و در رکابش جنگید و شهید شد.

۱۳- جعفر بن عقیل بن ابی طالب :

فرزند عقیل و عمو زاده سیدالشهدا بود. روز عاشورا در رکاب امام حسین (ع) شهید شد.

۱۴- جعفر بن علی بن ابی طالب :

فرزند امیرالمومنین و برادر ابوالفضل العباس بود که در کربلا شهید شد. هنگام شهادت ۱۹ سال داشت.

۱۵- جناده بن کعب انصاری :

از شهدای کربلاست. از مکه همراه امام حسین (ع) به کوفه آمد و در روز عاشورا در حمله اول به شهادت رسید. پسرش (عمر بن جناده) هم در کربلا شهید شد.

۱۶- جندب بن حجیر خولانی :

از شهدای کربلا در روز عاشورا است. وی از چهره های بارز شیعه در کوفه و از یاران علی (ع) بود و قبل از رسیدن سپاه حر به کاروان امام حسین (ع)، از کوفه بیرون آمد و به کاروان حسینی پیوسته بود. شهادتش را در حمله اول نوشته اند.

۱۷- جون بن حوی :

غلام سیاه ابوذر غفاری که در کربلا به شهادت رسید. جون بن حوی پس از شهادت مولایش ابوذر به مدینه برگشت و در خدمت اهل بیت در آمد. در سفر کربلا، از مدینه همراه امام تا مکه و از آنجا به کربلا آمد. چون به اسلحه سازی و اسلحه شناسی آشنا بود، شب عاشورا هم در کربلا به کار اصلاح سلاحها اشتغال داشت. با آنکه سن او زیاد بود، ولی روز عاشورا از سیدالشهدا (ع) اذن میدان طلبید. امام او را رخصت داد و آزادش کرد. ولی او با اصرار می خواست در روزهای شادی و غم و راحتی و رنج از خاندان پیامبر جدا نشود. پس از نبرد وقتی بر زمین افتاد امام خود را بر بالین او رساند و چنین دعا کرد: خدایا! رویش را سفید و بویش را معطر کن و او را با نیکان محشور گردان.

۱۸ - حبیب بن مظاهر :

از شهدای والا قدر کربلا بود. در هر سه جنگ صفین، نهروان و جمل، در رکاب علی (ع) شرکت داشت و در نهضت مسلم بن عقیل در کوفه، از کسانی بود که در راه بیعت گرفتن برای مسلم بن عقیل، کوشش فراوان می کرد. نیز از سران شیعه در کوفه محسوب می شد که به حسین بن علی (ع) دعوت نامه نوشت. نزد امام حسین موقعیت والایی داشت. در کربلا نیز او را به عنوان فرمانده جناح چپ سپاه خویش تعیین کرد.

حبیب بن مظاهر، روز عاشورا از اینکه با شهادتش به بهشت خواهد رفت، خوشحال بود و با بریر بن خضیر مزاح می کرد. شهادت او بر حسین (ع) بسیار سخت بود هنگام شهادتش ۷۵ سال داشت. سر او نیز همراه سرهای شهدا در کوفه گردانده شد.

۱۹ - حجاج بن مسروق جعفی :

از شهدای گرانقدر سیدالشهدا (ع). وی اهل کوفه و از یاران امیرالمومنین (ع) بود. وقتی خبر هجرت امام حسین (ع) را از مدینه به مکه شنید خود را به آن حضرت رساند و همراه امام از آنجا به کربلا آمد. همواره ملازم سیدالشهدا بود و در پنج وقت، اذان می گفت. روز عاشورا به میدان رفت و جنگید و غرق خون خود نزد امام برگشت. پس از گفتگویی با سیدالشهدا بار دیگر به میدان رفت و شهید شد.

۲۰ - حر بن یزید ریاحی :

شهید والا قدر عاشورا، حر از خاندان های معروف عراق و از روسای کوفیان بود. به درخواست ابن زیاد، برای مبارزه با حسین (ع) فرا خوانده شد و به سرکردگی هزار سوار برگزیده گشت. در منزل قصر بنی مقاتل یا شراف، راه را بر امام بست و مانع از حرکت آن حضرت به سوی کوفه شد. کاروان حسینی را همراهی کرد تا به کربلا رسیدند و امام در آنجا فرود آمد. حر وقتی فهمید کار جنگیدن با حسین بن علی (ع) جدی است، صبح روز عاشورا به بهانه آب دادن به اسب خویش، از اردوگاه عمر سعد جدا شد به کاروان حسینی پیوست. توبه کنان کنار خیمه های امام آمد و اظهار پشیمانی کرد، سپس اذن میدان طلبید و پس از نبردی دلیرانه به شهادت رسید. حسین بن علی (ع) بر بالین حر حضور یافت و خطاب به آن شهید فرمود: تو همون گونه که مادرت نامت را حر گذاشته است، حر و آزاده ای، آزاد در دنیا و سعادت مند در آخرت!

۲۱ - حلاس بن عمر راسبی :

از شهدای کربلاست که در حمله اول در روز عاشورا به شرف شهادت نائل شد.

۲۲ - حنظله بن اسعد شبامی :

از شهدای کربلاست. حنظله از چهره های شیعی در کوفه و زبان آور شجاع و معلم قرآن بود. چون سیدالشهدا به کربلا رسید، وی به آن حضرت پیوست وی جزء شهدایی است که تا اواخر زنده بود و از جان حسین بن علی (ع) در مقابل تیرها و نیزه های دشمن محافظت می کرد و گاهی هم با سخنانش به سپاه کوفه هشدار میداد و موعظه می کرد.

۲۳ - زاهر، مولی عمرو بن حمق :

از شهدای عاشورا است. وی را از شخصیت های کوفه و مردی سالخورده از قبیله کنده دانسته اند. غلام عمرو بن حمق خزاعی (از یاران ویژه امیرالمومنین) بود و در حرکت های انقلابی عمرو بن حمق (که به دست معاویه شهید شد) همدوش و همراه او و تحت تعقیب معاویه بود. در سال ۶۰ هجری به مکه آمد و به حسین (ع) پیوست و در حمله نخست روز عاشورا به شهادت رسید.

۲۴ - زهیر بن قین بجلی :

از شخصیت های برجسته کوفه بود که در روز عاشورا، افتخار یافت در رکاب حسین بن علی (ع) به شهادت برسد. وی در میدان های جنگ، دلاوری های بسیاری نشان داده بود. در سال ۶۰ هجری (که سیدالشهدا هم از مکه به قصد کوفه حرکت کرده بود) از سفر حج بر

می گشت و دوست نداشت که با سیدالشهدا برخورد کند و هم منزل شود. اما در یکی از منزلگاهها به ناچار با فرود آمدن کاروان حسینی همزمان شد. امام کسی را نزد او فرستاد. زهیر نزد امام رفت. همسرش نیز همراه او آمد و به کاروان حسین (ع) پیوستند. شب عاشورا نیز، از جمله کسانی بود که با نطقی پر شور، مراتب اخلاص و حمایت جانبازی خویش را نسبت به امام ابراز کرد و گفت: اگر هزار بار هم کشته شوم، و زنده گردهم هرگز دست از یاری پسر پیغمبر بر نخواهم داشت. روز عاشورا، سیدالشهدا فرماندهی جناح راست خویش را در میدان به زهیر سپرد. ظهر عاشورا هم او و سعید بن عبدالله جلوی امام ایستادند و سپر تیرها شدند تا امام نماز بخواند. پس از اتمام نماز به میدان رفت و شجاعانه نبرد کرد و با شمشیر از حسین (ع) دفاع کرد و جنگید و کشته شد. امام به مالین او آمد و او را دعا کرد و کشتدگانش را نفرین کرد.

۲۵ - سالم بن عمرو :

از شهدای کربلاست. وی غلامی از طایفه بنی مدینه بود و در کوفه می زیست و از شیعیان اهل بیت به شمار می آمد سوار کاری نامدار بود. در نهضت حضرت مسلم شرکت داشت. پس از تنها ماندن مسلم بن عقیل او و جمعی دیگر از شیعیان دستگیر شدند، اما سالم از جنگ دشمن گریخت و پنهان شد. چون شنید امام حسین (ع) به کربلا رسیده است، خود را به آن حضرت رساند و روز عاشورا در حمله اول شهید شد.

۲۶ - سعید بن عبدالله حنفی :

از شهدای والاقدر کربلاست، که ایمانی راسخ و شجاعتی فراوان داشت و هواداران سر سخت اهل بیت (ع) بود. شب عاشورا وقتی سیدالشهدا (ع) از افراد خواست که از تاریکی شب استفاده کرده و متفرق شوند، یاران برخواستند و هر یک سخنانی گفتند. از جمله سعید بن عبدالله ایستاد و گفت: نه به خدا قسم، تو را وا نمی گذاریم. اگر بدانم که کشته می شوم و سپس زنده می شوم، آنگاه سوزانده می شوم، و هفتاد بار با من چنین می کنند، باز هم از تو جدا نمی شوم تا در راه تو فدا شوم. وی از انقلابیون پر شور کوفه به حساب می آمد. در نهضت مسلم بن عقیل هم فعال بود و نامه مسلم را به مکه رساند و از مکه همراه امام به کوفه آمد تا روز عاشورا در مقابل امام حسین (ع) ایستاد تا آن حضرت نمازش را بخواند. او آنقدر تیر خورد که بر زمین افتاد و جان باخت.

۲۷ - سلمان بن مضارب بجلي :

از شهدای کربلاست. گفته شده وی پسر عموی زهیر بن قین بوده و همراه او، پیش از رسیدن به کربلا، به سپاه حسین بن علی (ع) پیوست و عصر عاشورا شهید شد.

۲۸ - سوار بن منعم :

از شهدای حادثه کربلاست. وی پس از رسیدن امام حسین (ع) به کربلا از کوفه آمد و به آن حضرت پیوست.

۲۹ - سوید بن عمرو خنعمی :

آخرین کشته کربلاست. وی پس از شهادت امام حسین (ع) شهید شد. یکی از دو مردی بود که همراه امام حسین بودند. او مجروحی افتاده در میدان، میان زخمیان بود و رمقی در بدن داشت و در آن حال، چون شنید کوفیان شادی کنان می گویند حسین کشته شد، به هوش آمد و با چاقو و شمشیری که داشت با همان حالت به جنگ پرداخت و شهید شد.

۳۰ - سیف بن حارث بن سریع جابری :

از شهدای جوان کربلاست. وی و پسر عمویش مالک بن عبدالله از کوفه آمده، در کربلا به امام حسین (ع) پیوستند. روز عاشورا پس از شهادت حنظله بن قیس، هنگامی که دشمن به خیمه گاه امام حسین نزدیک شده بود، گریان خدمت امام آمدند و اذن میدان طلبیدند. سپس هر دو با هم به میدان رفته، جنگیدند تا شهید شدند.

۳۱ - سیف بن مالک عبدی :

از شهدای کربلاست. از بصره به کوفه آمد و از آنجا به کاروان امام حسین (ع) پیوست، سپس همراه او به کربلا آمد. عصر عاشورا در نبرد تن به تن به شهادت رسید.

۳۲ - شوذب، مولی شکر :

از شهدای کربلاست. وی غلام شاکر بن عبدالله همدانی بود و از شیعیان برجسته و از بزرگترین انقلابیون حماسی و مخلص به شمار می آمد که در کربلا، در کهنسالی به شهادت رسید. از مکه همراه امام شد و به کربلا آمد. شهادت او بعد از ظهر عاشورا بود.

۳۳ - ضرغامه بن مالک :

از شهدای کربلاست. وی در کوفه می زیست و از شیعیان امام و بیعت کنندگان با مسلم بن عقیل بود. چون مسلم شهید شد، همراه سپاه کوفه به کربلا آمد، اما در آنجا به یاران سیدالشهدا (ع) پیوست و عصر عاشورا به شهادت رسید.

۳۴ - عابس بن ابی شیب شاکری :

از شهدای کربلاست. عابس از رجال برجسته شیعه و مردی دلیر، سخنور، کوشا و تلاشگر، شب زنده دار، از طایفه بنی شاکر بود. از کسانی بود که وقتی مسلم بن عقیل نامه امام حسین (ع) را برای اهل کوفه خواند، به پا خواست و اعلام هواداری و حمایت کرد و پس از بعثت کوفیان با مسلم بن عقیل بعنوان پیک، نامه ای از سوی آنان به امام حسین (ع) در مکه رساند. دلاوری های او در کربلا مشهور است. رشادت های وی چنان بود که سپاه کوفه از نبرد تن به تن با وی ناتوان بودند. به دستور عمر سعد، از اطراف او را سنگباران کردند. او هم زره از تن بیرون آورد و کلاه خود از سر برداشت و لخت شد و با تیغ بر دشمن حمله کرد و یک تنه آنقدر جنگید تا در قلب میدان و محاصره دشمن به شهادت رسید.

۳۵ - عامر بن حسان بن شریح طائی :

از اصحاب امام حسین (ع) بود که از مکه همراه آن حضرت آمد و در کربلا در حمله اول به شهادت رسید. وی از شجاعان معروف و شیعیان خالص بود. پدرش نیز در جنگ جمل و صفین، در رکاب حضرت علی (ع) جنگیده بود.

۳۶ - عامر بن مسلم عبدی :

از شهدای کربلا بود. عامر اهل بصره بود، همراه غلامش سالم از بصره به مکه آمد و به سیدالشهدا (ع) پیوست و از آنجا همراه امام تا کربلا آمد و روز عاشورا در حمله اول به شهادت رسید.

۳۷ - عباس بن علی (ع) :

فرزند امیرالمومنین، برادر سیدالشهدا، فرمانده و پرچمدار سپاه امام حسین (ع) در روز عاشورا. مادرش فاطمه کلایه بود که بعدها به ام البنین شهرت یافت. علی (ع) پس از شهادت فاطمه زهرا با ام البنین ازدواج کرد. عباس و ۳ پسر دیگر نمره این ازدواج بود. ولادتش را در ۴ شعبان سال ۲۶ هجری در مدینه نوشته اند و بزرگترین فرزند ام البنین بود. و این چهار فرزند رشید همه در کربلا در رکاب امام حسین (ع) به شهادت رسیدند. آن حضرت، قامتی رشید، چهره ای زیبا و شجاعتی کم نظیر داشت و به خاطر سیمای جذابش او را قمر بنی هاشم می گفتند. در حادثه کربلا، سمت پرچمدار سپاه حسین (ع) و سقایی خیمه ها اطفال و اهل بیت امام حسین را داشت و در رکاب برادر غیر از تهیه آب، نگهبانی خیمه ها و امور مربوط به آسایش و امنیت خاندان حسین (ع) نیز بر عهده او بود و تا زنده بود دودمان امامت، آسایش و امنیت داشتند. روز عاشورا سه برادر دیگر عباس پیش از او به شهادت رسیدند. وقتی علمدار کربلا از امام حسین (ع) اذن میدان طلبید حضرت از او خواست تا برای کودکان تشنه و خیمه های بی آب، آب تهیه کند. ابوالفضل به فرات رفت و مشک آب را پر کرد و در بازگشت به خیمه ها که فرات را در محاصره داشتند درگیر شد و دست هایش قطع گردید و به شهادت رسید. عباس مظهر ایثار و وفاداری و گذشت بود.

وقتی به فرات وارد شد با اینکه تشنه بود، اما به خاطر تشنگی برادرش آب نخورد. شهادت عباس برای امام حسین بسیار ناگوار و شکننده بود. پیکرش در کنار نهر علقمه ماند و سیدالشهدا به سوی خیمه آمد و شهادت او را به اهل بیت خبر داد. هنگام دفن شهدای کربلا نیز، در همان محل دفن شد. از این رو امروز حرم ابوالفضل (ع) با حرم سیدالشهدا فاصله دارد.

۳۸ - عبدالرحمن بن عبدالله ارحبی :

از شهدای کربلاست از همراهان مسلم بن عقیل در کوفه بود. مردی بود شجاع، موجه و محترم و تابعی. در مکه همراه امام شد و به کربلا آمد. گفته اند در حمله نخست به شهادت رسید.

۳۹ - عبدالرحمن بن عبد ربه انصاری خزرجی :

از شهدای کربلاست. وی از اصحاب رسول خدا (ص) بود و پس از رحلت آن حضرت نیز از کسانی بود که به امیرالمومنین اخلاص داشت و از آن حضرت قرآن آموخته بود. روز تاسوعا با بریر شوخی می کرد. وقتی گفتند الان چه وقت شوخی است؟ گفت چرا خوشحال نباشم؟ میان ما و بهشت جز درگیری با این کافران و شهادت فاصله ای نیست.

۴۰ و ۴۱ - عبدالرحمن بن عروه غفاری و عبدالله بن عروه غفاری :

عبدالرحمن و برادرش عبدالله که هر دو در کربلا شهید شدند، از اشراف و شجاعان کوفه بودند و به خاندان پیامبر عشق می ورزیدند. این دو برادر با هم از کوفه به کربلا آمده بودند. هر دو با هم روز عاشورا از سیدالشهدا اذن پیکار گرفتند و با هم به میدان رفتند. در رفتن به میدان نبرد از هم سبقت می جستند. این دو برادر با هم نیز به شهادت رسیدند.

۴۲ - عبدالرحمن بن عقیل بن ابی طالب :

از شهدای کربلا و اولاد عقیل است.

۴۳ - عبدالله بن حسن بن علی (ع) :

نوجوان ۱۱ ساله، فرزند امام حسن مجتبی (ع) که در روز عاشورا، وقتی دید سیدالشهدا بر زمین افتاده، برای دفاع از عموی به سوی میدان شتافت و در دفاع از عموی مظلومش جنگید و عده ای را کشت و به شهادت رسید. برخی هم نقل کرده اند حرمله، با شمشیر، دست او را که در آغوش عمویش حسین قرار گرفته بود قطع نموده همانجا شهیدش کرد.

۴۴ و ۴۵ - عبدالله بن عقیل بن ابی طالب :

از شهدای بنی هاشم در روز عاشورا. عقیل دو پسر داشت که نام هر دو عبدالله بود، یکی به نام اکبر یاد می شد و دیگری به نام اصغر. هر دو در کربلا با امام حسین (ع) شهید شدند.

۴۶ - عبدالله بن علی بن ابی طالب (ع) :

از شهدای کربلاست وی فرزند امیرالمومنین و برادر عباس و مادرش ام البنین بود. هنگام شهادت ۲۵ سال داشت.

۴۷ - عبدالله بن عمیر کلبی :

جزء اولین شهادت است که از جبهه امام حسین به میدان رفت. جوانی دلاور از شیعیان کوفه بود. به کوفه آمده و در نزدیکی بئر العبد خانه ای گرفت و با همسرش به آنجا منتقل شد. وقتی دید عمر سعد، نیرو آماده و سازماندهی میکند تا از نخيله به جنگ حسین بن علی (ع) در کربلا بروند، به خدا قسم شیفته جهاد با مشرکان بودم. امیدوارم جنگ با اینان که به نبرد فرزند پیامبر می روند، نزد خداوند کم ثواب تر از جهاد با مشرکان نباشد. پیش همسر خود رفت و نیست خود را با او در میان گذاشت، شبانه هر دو از کوفه بیرون رفتند و شب هشتم محرم

به یاران امام حسین در کربلا پیوستند. همسر او نیز از شهدای کربلا بود. پس از شهادت عبدالله همسرش خود را به بالین او رسانید و خاک از چهره او می زدود که به دست شمر، یکی از غلامانش به نام رستم با گریزی بر سر آورد و کنار شوهرش به شهادت رسید.

۴۸ - عبدالله بن مسلم بن عقیل :

از شهدای بنی هاشم در کربلا، مادرش رقیه دختر علی علیه السلام بود. گفته اند در حالی که دست بر پیشانی نهاده بود تیری آمد و دست و پیشانی را به هم دوخت. برخی او را هنگام شهادت ۱۴ ساله دانسته اند.

۴۹ - عثمان بن علی بن ابی طالب (ع) :

یکی از شهدای کربلا. وی برادر عباس است که مادرش ام البنین و پدرش امیرالمومنین است. در روز عاشورا مجروح شد و بر زمین افتاد و یکی از سپاه ابن سعد او را کشت. هنگام شهادت ۲۱ سال داشت.

۵۰ - علی اصغر (ع) :

یکی از فرزندان امام حسین (ع) که شیرخوار بود از تشنگی روز عاشورا بی تاب شده بود. امام خطاب به دشمن فرمود: از یاران و فرزندانم کسی جز این کودک نمانده است. نمیبینید که چگونه از تشنگی بی تاب شده است؟ در حال گفتگو بود که تیری از کمان حرمه آمد و گوش تا گوش حلقوم علی اصغر را درید امام حسین (ع) خون گلوی او را گرفت و به آسمان پاشید. از این کودک با عنوان های شیرخواره، شش ماهه، باب الحوائج، طفل رضیع و ... یاد می شود و قنداقه و گهواره از مفاهیمی است که در ارتباط با او آورده می شود.

۵۱ - علی اکبر (ع) :

فرزند بزرگ سیدالشهدا و شبیه پیامبر که روز عاشورا فدای دین شد. مادر علی اکبر لیلا دختر ابی مره بود. در کربلا حدود ۲۵ سال داشت. سن او را ۱۸ سال و ۲۰ هم گفته اند. او اولین شهید روز عاشورا از بنی هاشم بود. علی شباهت بسیاری به پیامبر داشت، هم در خلقت، هم در اخلاق و هم در گفتار.

علی چندین بار به میدان رفت و رزم های شجاعانه ای با انبوه سپاه دشمن نمود. پیکار سخت او را تشنه تر ساخت. به خیمه آمد. بی آنکه آبی بتواند بنوشد، با همان تشنگی و جراحت دوباره به میدان رفت و جنگید تا به شهادت رسید. علی اکبر، نزدیکترین شهیدی است که با حسین (ع) دفن شده است. مدفن او پایین پای ابا عبدالله الحسین (ع) قرار دارد و به این خاطر ضریح امام، شش گوشه دارد.

۵۲ - عمار بن حسان طائی :

از شهدای کربلاست. وی از شیعیان خالص و از شجاعان معروف بود. از مکه همراه امام به کربلا آمد و در پیش روی آن حضرت به شهادت رسید.

۵۳ - عمرو بن جناده انصاری :

از شهدای نوجوان کربلا که پدرش نیز در رکاب سیدالشهدا (ع) شهید شد. این نوجوان چون خواست به میدان رود امام فرمود: پدر این نوجوان کشته شد؛ شاید مادرش راضی نباشد که به میدان رود. گفت مادرم دستور داده که به میدان روم و لباس جنگ بر من پوشانده است. او که ۹ ساله یا ۱۱ ساله بود، به میدان رفت و رجز خواند و جنگید تا کشته شد.

۵۴ - عمرو بن قرظه انصاری :

از شهدای کربلاست عمرو از کوفه آمد و در کربلا، روز ششم محرم به سیدالشهدا پیوست. روز عاشورا جلوی امام حسین ایستاد و تیرهای دشمن را با سینه و پیشانی خود به جان می خرید و این گونه از جان امام محافظت می کرد زخم های زیادی بر پیکرش نشست. به امام

خطاب کرد که ای پسر پیامبر! آیا وفا کردم؟ حضرت فرمود آری تو پیش از من به بهشت میروی. از من به پیامبر سلام برسان و بگو که من در پی تو می آیم و ... افتاد و شهید شد.

۵۵ - عون بن جعفر:

از شهدای کربلاست. پسر جعفر بن ابی طالب (جعفر طیار). عون در زمان امام حسن مجتبی و سپس امام حسین از یاوران آن دو امام بود. همراه همسرش در کربلا حضور داشت. روز عاشورا از سیدالشهدا (ع) اجازه گرفت و به میدان رفت. نبردی دلاورانه کرد و به شهادت رسید هنگام شهادت ۵۶ ساله بود.

۵۶ - عون بن عبدالله بن جعفر:

پسر حضرت زینب (س) بود که همراه برادر دیگرش محمد در روز عاشورا در نبرد تن به تن با سپاه کوفه به شهادت رسید. عون و برادرش پس از حرکت امام حسین از مدینه، در پی کاروان راه افتادند و در منزگاه ذات عرق خدمت امام رسیدند.

۵۷ - عون بن علی بن ابی طالب (ع):

از شهدای کربلاست اولین کسی بود که پس از شهادت جمع زیادی یاران امام، از جمع برادرانش داوطلب رفتن به میدان شد. وقتی برای اذن گرفتن آمد، برادرش امام حسین (ع) فرمود: آیا آماده مرگ شدی؟ گفت چگونه آماده نشوم، در حالی که تو را تنها و بی یاور می بینم!

امام دعایش کرد که برو، خداوند پاداش نیکت دهد. به میدان رفت، جنگید و مجروح شد. از هر طرف بر سر او ریختند و او را شهید کردند.

۵۸ - قاسط بن زهیر تغلبی:

از شهدای حمله نخست در روز عاشورا. پیرمردی از طایفه بنی تغلب بن وائل بود. او و برادرانش چون خبر آمدن حسین به کوفه را شنیدند، شب عاشورا خود را مخفیانه به کوفه رساندند. هر سه برادر روز عاشورا به شهادت رسیدند.

۵۹ - قاسم بن حسن (ع):

نوجوان شهید عاشورا در رکاب سیدالشهدا (ع) فرزند گرامی امام حسن مجتبی (ع). روز عاشورا سن او به حد بلوغ نرسیده بود. برای میدان رفتن از امام خویش اجازه خواست. ابا عبدالله چون نگاه به او افکند، وی را در آغوش کشید و گریست، آنگاه اجازه داد. قاسم خوش سیما بود. سوار بر اسب شد و عازم میدان گشت. در جنگی دلاورانه به شهادت رسید. هنگامی که بر زمین می افتاد عمویش ابا عبدالله (ع) خود را بر بالین او رساند ولی او در حال جان دادن بود. پیکر او را آورد و کنار شهدای اهل بیت قرار داد.

۶۰ - مالک بن عبدالله جابری:

از شهدای کربلاست، وی و برادرش سیف بن حارث بن سریع، در کربلا به حسین بن علی (ع) پیوستند و عصر عاشورا، در لحظاتی که سپاه کوفه به خیمه گاه امام حسین (ع) نزدیک شده بودند، اجازه میدان گرفته، جنگیدند و شهید شدند.

۶۱ - مجمع بن عبدالله عائدی:

وی از شهدای کربلا در حمله اول است. در مسیر کوفه در منزلگاه زباله به سیدالشهدا (ع) پیوست و در رکاب امام به کربلا آمد.

۶۲ - محمد بن عبدالله بن جعفر:

پسر حضرت زینت و عبدالله بن جعفر، که در روز عاشورا در رکاب سیدالشهدا (ع) به شهادت رسید. او برادرش عون پس از خروج امام حسین (ع) از مکه میان راه به او پیوستند و در کربلا در نبرد تن به تن با دشمن در محاصره قرار گرفتند و شهید شدند.

۶۳- مسعود بن حجاج:

از شهدای کربلا. وی و پسرش (عبدالرحمان بن حجاج) در حمله اول به شهادت رسیدند.

۶۴- مسلم بن عوسجه اسدی:

اولین شهید عاشورا که در حمله نخست به شهادت رسید. پیر مردی بزرگوار از طائفه بنی اسد و از چهره های درخشان کوفه و هواداران اهل بیت (ع) بود. در نهضت مسلم نقش دریافت پول از هواداران و تهیه سلاح برای نهضت را بر عهده داشت. در کربلا از یاران شجاع و فداکار امام بود. سپاه دشمن چون در نبرد تن به تن یارای جنگیدن با او را نداشتند، او را سنگباران کردند. چون مسلم به زمین افتاد، رمقی در تن داشت که حسین بن علی (ع) و حبیب بن مظاهر خود را به او رساندند.

۶۵- مسلم بن کنیز ازدی:

از شهدای کربلا در حادثه عاشورا، از کسانی بود که به قصد حسین بن علی (ع) از کوفه بیرون آمد و نزدیکی های کربلا به آن حضرت پیوست و روز عاشورا در حمله نخست به شهادت رسید.

۶۶- منجح، مولی الحسین (ع):

از شهدای کربلاست، نامش منجح بن سهم و در زمان امام حسن مجتبی (ع) غلام آن حضرت بود. پس از وی غلام سیدالشهدا بود. منجح در روز عاشورا پس از نبردی دلیرانه در رکاب مولایش به شهادت رسید و از شهدای اولیه بود.

۶۷- نافع بن هلال:

از شهدای کربلاست. نافع، بزرگواری دلاور، قاری قرآن، کاتب و از حاملان حدیث و از اصحاب امیرالمومنین (ع) بود و در سه جنگ جمل، صفین و نهروان در رکاب آن حضرت بود. وی از شخصیت های بارز کوفه به شمار می رفت و پیش از شهادت مسلم بن عقیل مخفیانه از کوفه بیرون آمده به استقبال امام شتافته بود، سپس همراه امام حسین (ع) به کربلا آمد. در کربلا همراه عباس (ع) در آوردن آب به خیمه ها مشارکت داشت. از جمله کسانی بود که در سخنرانی پر شوری وفاداری خویش را نسبت به سیدالشهدا ابراز داشت. نافع نام خود را روی تیر های زهر آگین خود می نوشت و همواره با آنها تیر اندازی می کرد. روز عاشورا وقتی تیرهایش تمام شد، شمشیر کشید و بر سپاه کوفه تاخت، کوفیان با سنگ و تیر او را مورد ضربه های خود قرار دادند تا اینکه بازویش شکست او را محاصره کرده و زنده دستگیر کردند شمر او را گرفته نزد عمر سعد برد. سپس به دست شمر به شهادت رسید.

۶۸- نعیم بن عجلان انصاری:

از شهدای کربلاست. نعیم از طایفه خزرج بود و دو برادرش از یاران حضرت علی (ع) و از مدافعان آن حضرت در جنگ صفین بودند. او از کوفه حرکت کرد و در کربلا خود را به امام حسین (ع) رساند و در روز عاشورا در حمله نخست شهید شد.

۶۹- وهب بن عبدالله کلبی:

از شهدای کربلاست، مادر و همسرش نیز در کربلا بودند و به شهادت رسیدند. وهب که اهل کوفه بود، در کربلا در رکاب امام حسین (ع) حضور داشت. روز عاشورا پس از حر و بریر به میدان رفت. مادرش مشوق او در رفتن به میدان بود. وقتی پس از مقداری جنگ، نزد مادر برگشت که: آیا راضی شدی؟ گفت وقتی راضی می شوم که در رکاب امام حسین (ع) به شهادت برسی. دوباره رفت و جنگید، همسرش هم رفت و چوبی بر گرفت و به میدان رفت. وهب آنقدر جنگید تا شهید شد.

۷۰ - هفهاف بن منهف راسبی :

از شهدای کربلاست. مردی دلیر و تکسوار از شیعیان بصره و از یاران علی (ع) که وقتی خبر حرکت امام را به سوی کوفه شنید از بصره به سوی کربلا حرکت کرد. وقتی رسید که حادثه پایان یافته و با تیغ بر افراد سپاه عمر سعد حمله کرد. عده ای را کشت و خود به شهادت رسید.

۷۱ - یزیدبن ثبیط (ثبیت) عبدي :

از شهدای کربلاست. وی ده پسر داشت. پس از دریافت نامه سیدالشهدا (ع) که خطاب به اهل بصره نوشته بود همراه دو پسرش عبدالله و عبیدالله از بصره خارج آمدند و به علت بسته بودن راه ها با پیمودن بیراهه ها در مکه خود را به امام حسین (ع) رسانده، به کاروان او پیوستند. روز عاشورا پسرانش در حمله اول و خودش در مبارزه تن به تن به شهادت رسیدند.

۷۲ - یزید بن مغفل جعفی :

از شجاعان هنرمند و شاعر شیعه که در کربلا به شهادت رسید. وی در مکه به کاروان حسینی پیوست و با آن حضرت به کربلا آمد و روز عاشورا در پیکار تن به تن با کوفیان، پس از کشتن عده ای زیادی به شهادت رسید.